



Oxelösund

# Riktlinjer för vård och omsorg givna personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun

<b>Dokumenttyp</b> Riktlinjer	<b>Fastställt av</b> Vård och omsorgsnämnden	<b>Beslutsdatum</b> 2025-08-26	<b>Reviderat</b>
<b>Dokumentansvarig</b> Demenssamordnare		<b>Förvaring</b>	<b>Dnr</b> VON.2025.55
<b>Dokumentinformation</b> Ersätter tidigare plan för vård och omsorg om personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun			



## Inledning

Demenssjukdomar är en av våra största och mest utmanande folksjukdomar. I dag lever mellan 130 000 och 150 000 personer med en demenssjukdom i Sverige, och nästan hälften av alla 90-åringar är drabbade. Även om demens främst är förknippat med hög ålder, är sjukdomen inte ovanlig bland personer i yngre åldrar – omkring 2000 personer under 60 år är i dag diagnosticerade.<sup>1</sup>

Det finns idag inget botemedel mot demenssjukdomar. Hälsa- och sjukvårdens samt socialtjänstens främsta uppgift blir därför att lindra symtom, kompensera för funktionsnedsättningar och bidra till bästa möjliga livskvalitet – utifrån varje individs förutsättningar och behov. Ett personcentrerat förhållningssätt, där människan sätts före diagnosen, är grunden i detta arbete. Det innebär att omsorg och bemötande ska bygga på förståelse för individens livshistoria, värderingar och kulturella kontext. Det handlar även om att se till att den som drabbats får fortsatt möjlighet till självbestämmande, medinflytande och ett värdigt bemötande i vardagen.<sup>2</sup>

Utöver detta är det av yttersta vikt att vården och omsorgen vid demenssjukdom är samordnad, evidensbaserad och långsiktigt hållbar – både för individen, de anhöriga och samhället. Regeringens mål för vård och omsorg vid demenssjukdom sätter tydligt fokus på individanpassning, förebyggande insatser, professionell kompetens och stöd till anhöriga. Dessa mål vilar på grundläggande principer i socialtjänstlagen och nationella mål för hälso- och sjukvården samt äldreomsorgen.<sup>3</sup>

En särskilt viktig aspekt av dessa riktlinjer är hanteringen av beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom (BPSD), vilket drabbar cirka 90 procent av alla personer med diagnosen någon gång under sjukdomsförloppet. Dessa symtom skapar ofta stort lidande och ställer höga krav på såväl personal som anhöriga. En strukturerad

---

<sup>1</sup> Kunskapsguiden. *Om demenssjukdomar*. 2023, hämtat från: [Om demenssjukdomar - Kunskapsguiden](#)

<sup>2</sup>Socialstyrelsen. *Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom: stöd för styrning och ledning*. 2017, hämtat från [Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom – Stöd för styrning och ledning](#)

<sup>3</sup> Regeringen. *Varje dag räknas: Nationell demensstrategi 2025–2028*. 2024, hämtat från: [Varje dag räknas: Nationell](#)

# Riktlinjer för vård och omsorg givna personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun

3 (8)

Datum

2025-08-26

Diarienummer

VON.2025.55

uppföljning, multiprofessionella team och individanpassade åtgärder är avgörande för att kunna lindra symtomen och förbättra livskvaliteten.<sup>4</sup>

Mot denna bakgrund blir det tydligt varför lokalt anpassade riktlinjer behövs – som konkretiserar nationella mål och rekommendationer, stödjer samverkan mellan aktörer och säkerställer att varje individ som lever med en demenssjukdom får en god, sammanhållen och värdig vård och omsorg.

## Syfte

Riktlinjerna syftar till att ge vägledning för att utveckla och säkerställa kvaliteten för vård och omsorg, givna personer med demenssjukdom.

## Mål

Mål med riktlinjerna är att skapa en sammanhållen, likvärdig och personcentrerad vård och omsorg för personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun. Riktlinjerna ska utgöra stöd för verksamheter och personal i att erbjuda insatser av god kvalitet som utgår från individens behov, förutsättningar och önskemål genom sjukdomsförloppet.

Riktlinjerna vilar på kommunens övergripande mål om **god folkhälsa** och en **trygg och värdig ålderdom**. Det innebär att personer med demenssjukdom i Oxelösund ska ges möjlighet till ett självständigt och meningsfullt liv, med inflytande över sin vardag och ett professionellt bemötande. Insatserna ska främja hälsa, delaktighet och trygghet, samt utformas med respekt för individens livshistoria och identitet.

I linje med målet om **god folkhälsa** ska personer med demenssjukdom ges möjlighet att leva ett aktivt liv med social gemenskap, där de upplever delaktighet och livskvalitet.

I linje med målet om en **trygg och värdig ålderdom** ska insatserna vara individuellt anpassade, utföras med kontinuitet och god kvalitet, och underlätta för personer att bo kvar i sin bostad så länge det är möjligt.

---

<sup>4</sup> Socialstyrelsen. *Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom: stöd för styrning och ledning*. 2017, hämtat från [Nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom – Stöd för styrning och ledning](#)

# Riktlinjer för vård och omsorg givna personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun

4 (8)

Datum

2025-08-26

Diarienummer

VON.2025.55

Riktlinjerna tar även sin utgångspunkt i **nationella mål** för vård och omsorg vid demenssjukdom, vilka anger tydliga kvalitetsindikatorer för insatsernas omfattning och innehåll.<sup>5</sup> Dessa mål omfattar bland annat:

- Fullständig basal demensutredning
- Strukturerad funktions- och aktivitetsbedömning
- Regelbunden uppföljning
- Hög användning av levnadsberättelser och individanpassade miljöer i planeringen
- Tillgång till personcentrerade aktiviteter och stimulans
- Låg förskrivning av antipsykosläkemedel
- Initiativ till anhörigstöd vid diagnos<sup>6</sup>

Genom att implementera dessa riktlinjer vill Oxelösunds kommun säkerställa att vården och omsorgen för personer med demenssjukdom bedrivs systematiskt, följs upp regelbundet och utvecklas i enlighet med både lokala och nationella mål.

## Riktlinjer

### Palliativ vård

Personer med demenssjukdom är oftast, under sjukdomens slutskede, i behov av palliativ vård med fokus på symtomlindring, livskvalitet och stöd till närstående. Det är särskilt viktigt att uppmärksamma övergången till livets slutskede även vid långsamt progredierande tillstånd som demens. Vården ska präglas av närhet, helhet, kunskap och empati samt planeras i god tid med brytpunktssamtal, vårdplanering och ställningstaganden till livsuppehållande åtgärder. För mer utförlig vägledning hänvisas till kommunens riktlinjer med fokus på palliativ vård, se länk:

[Riktlinjer för palliativ vård och vård i livets slutskede.pdf](#)

---

<sup>5</sup> Socialstyrelsen. *Nationella riktlinjer - Målnivåer: Vård och omsorg vid demenssjukdom- Målnivåer för indikatorer.2020*, hämtat från [Nationella riktlinjer – Målnivåer – Vård och omsorg till personer med demenssjukdom](#)

<sup>6</sup> Ibid.

# Riktlinjer för vård och omsorg givna personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun

5 (8)

Datum

2025-08-26

Diarienummer

VON.2025.55

## Personcentrerat förhållningssätt

I verksamheterna arbetar vi personcentrerat vilket innebär ett förhållningssätt som är byggt på att skapa en ömsesidig relation, baserad på trygghet och respekt för varandras kunskap. Mottagaren är en person med behov och förmågor, som ska vara delaktig och personalen är en resurs i hälsoprocessen.<sup>7</sup>

Den personcentrerade vården och omsorgen innebär att personalen inom hälso- och sjukvården och socialtjänsten

- bemöter personen med demenssjukdom utifrån dennes upplevelser, självkänsla och rättigheter
- strävar efter att förstå vad som är bäst för personen utifrån dennes perspektiv
- värnar personens självbestämmande och möjlighet till medbestämmande
- ser personen som en aktiv samarbetspartner
- bekräftar personen i dennes upplevelse av världen
- strävar efter att involvera personens sociala nätverk i vården och omsorgen.<sup>8</sup>

## Länsgemensamt program

Riktlinjerna utgår även från det länsgemensamma programmet för vård och omsorg av personer med demenssjukdom i Sörmland. Programmet syftar till att skapa en hållbar struktur och samsyn mellan olika huvudmän i länet, och bygger på de nationella riktlinjerna samt underlag från länsseminariet 2018. Programmet tydliggör att rekommendationerna i de nationella riktlinjerna ska vara vägledande för all vård och omsorg av personer med demenssjukdom i länet, oavsett huvudman.<sup>9</sup>

Programmet lyfter särskilt vikten av:

- Likvärdig vård och omsorg utifrån bästa tillgängliga kunskap
- En gemensam struktur och ansvarsfördelning

---

<sup>7</sup> Kunskapsguiden. *Personcentrerad vård och omsorg*.2024, hämtat från: [Personcentrerad vård och omsorg - Kunskapsguiden](#)

<sup>8</sup> Ibid.

<sup>9</sup> Forskning och utveckling Sörmland. *Länsgemensamt program för vård och omsorg vid demenssjukdom i Sörmland*. 2019, hämtat från [Microsoft Word - Länsgemensamt program vid demenssjukdom 191017](#)

# Riktlinjer för vård och omsorg givna personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun

6 (8)

Datum

2025-08-26

Diarienummer

VON.2025.55

- En vård som vilar på en palliativ vårdfilosofi, med fokus på symtomkontroll, kommunikation, närståendestöd och teamarbete
- Tydlig medicinsk handlingsplan för framtida försämringar
- En långsiktig lindrande omvårdnad genom hela sjukdomsförloppet

Genom att även ta avstamp i det länsgemensamma programmet säkerställs att Oxelösunds riktlinjer är i linje med regional samverkan, bygger på bästa tillgängliga kunskap och följer en struktur som främjar kvalitet, kontinuitet och samsyn i demensvården.

## Tre centrala kunskapskällor:

- Socialstyrelsens nationella riktlinjer för vård och omsorg vid demenssjukdom
- Länsgemensamt program för vård och omsorg av personer med demenssjukdom i Sörmlands län
- Varje dag räknas – Nationell demensstrategi 2025–2028

## Aktivitetsområden

Utifrån dessa nationella och regionala dokument har riktlinjerna organiserats kring **fyra aktivitetsområden** som tillsammans syftar till att stärka kvaliteten och utvecklingen inom demensvården i Oxelösunds kommun. Aktivitetsområdena är inte rangordnade, utan betraktas som likvärdigt viktiga.

### **1. Samverkan mellan vårdgivare**

Personer med demenssjukdom möter ofta både kommunala och regionala vårdgivare under sjukdomens förlopp. En trygg och sammanhållen vård kräver därför tydlig struktur för samverkan mellan huvudmän. Även inom kommunen behöver samarbetet mellan olika verksamheter förstärkas. Det är avgörande att all personal, oavsett lagrum eller organisatorisk tillhörighet, arbetar tillsammans kring individens behov.

### **2. Kunskap och kompetens**

Demensvård förutsätter fördjupad kunskap hos all personal – från omvårdnadspersonal till chefer och handläggare. Det handlar om kunskap om sjukdomen, strategier för bemötande samt förståelse för den enskilda individens behov.

# Riktlinjer för vård och omsorg givna personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun

7 (8)

Datum

2025-08-26

Diarienummer

VON.2025.55

Det finns ett uttalat behov av att kontinuerligt höja kompetensnivån inom samtliga yrkesgrupper för att säkerställa en vård och omsorg av hög kvalitet. I det länsgemensamma programmet anges målet att det ska finnas baskompetens hos all personal som möter personer med demenssjukdom, oavsett yrkesgrupp eller anställningsform. Den baskompetens som rekommenderas är webbutbildningarna:

- Demens ABC
- Demens ABC+ för aktuell verksamhet
- Nollvision
- BPSD<sup>10</sup>

Grunden är ett personcentrerat arbetssätt, där individen och inte sjukdomen står i centrum. Oxelösunds kommun tillämpar IBIC (Individens Behov I Centrum) som metodstöd. Kommunen använder också verktyg/funktioner såsom BPSD-registret för att förebygga och minska beteendemässiga och psykiska symtom vid demenssjukdom. Förvaltningen har därtill en demenssjuksköterska för råd, handledning och utbildning.

### 3. Uppföljning och utvärdering

För att utveckla vårdens kvalitet behöver insatser följas upp på ett strukturerat och mätbart sätt. Oxelösunds kommun använder följande nationella kvalitetsregister:

- SveDem (Svenska Demensregistret): Ger stöd för en helhetsbedömning och kontinuerligt förbättringsarbete inom vård och omsorg.
- BPSD-registret: Syftar till att förbättra livskvaliteten för personer med demenssjukdom genom att minska beteendemässiga och psykiska symtom. Alla personer med demenssjukdom bör bedömas i registret minst en gång per år.
- Senior Alert

Dessa register ger viktig återkoppling och underlag för att kontinuerligt förbättra insatsernas kvalitet.

---

<sup>10</sup> Ibid.

# Riktlinjer för vård och omsorg givna personer med demenssjukdom i Oxelösunds kommun

8 (8)

Datum

2025-08-26

Diarienummer

VON.2025.55

## 4. Anhöriga och närstående

En demenssjukdom påverkar inte bara individen utan också dennes närstående. Anhöriga kan ha ett stort behov av stöd och information för att orka vara ett stöd själva.

I Oxelösunds kommun erbjuds:

- Grundläggande stöd från omvårdnadspersonal och sjuksköterskor
- Anhörigstöd genom samtal, information och gruppverksamhet
- Tillgång till demenssamordnare som kan ge utbildning, vägledning och individuellt stöd till anhöriga

Syftet är att stärka anhöriga i deras viktiga roll och bidra till ett hållbart stöd över tid.

## Sammanfattning

Med dessa riktlinjer vill Oxelösunds kommun skapa en sammanhållen, personcentrerad och kunskapsbaserad vård och omsorg för personer med demenssjukdom – där varje individ får leva ett värdigt, meningsfullt och så självständigt liv som möjligt, genom hela sjukdomsförloppet.

Vård och omsorg om personer med demenssjukdom befinner sig i ett nationellt paradigmskifte – med ökad betoning på personcentrering, palliativt förhållningssätt och systematiskt förbättringsarbete. Oxelösunds kommun behöver följa med i denna utveckling och anpassa arbetet till de förändrade krav och förväntningar som ställs. För att lyckas med det krävs långsiktighet: förändring tar tid, och medarbetare behöver få rätt förutsättningar i form av information, stödinsatser och utrymme att arbeta enligt gällande riktlinjer och vårdprogram. Det är avgörande för att kvalitetssäkra och utveckla demensvården i kommunen.

Riktlinjerna konkretiserar nationella och regionala mål utifrån lokala behov och ska fungera som ett praktiskt verktyg för verksamheter och personal i mötet med personer med demenssjukdom och deras anhöriga. Genom samverkan, kompetensutveckling, systematisk uppföljning och respekt för individens livshistoria och identitet ska riktlinjerna lägga grunden för en trygg, jämlik och hållbar demensvård i Oxelösund.